

Polonia w Serbii i Czarnogórze

Polonię zamieszkującą na terenie Serbii i Czarnogóry można określić mianem Polonii nieznanej. Generalnie można ją podzielić na dwie grupy.

Na terenie Autonomicznej Krainy Wojewodiny stanowiącej integralną część Wspólnoty Państwowej Serbii i Czarnogóry zamieszkuje około 1500 osób, które podczas spisu ludności w 1991 roku zadeklarowały polskie pochodzenie. Są to potomkowie Polaków pojedynczo lub grupowo napływających na tereny dzisiejszej Serbii w pierwszych dziesięcioleciach XIX wieku. Osoby zamieszkujące Wojewodzinę i deklarujące polskie pochodzenie nie prowadzą żadnej zorganizowanej działalności. Na ogół też nie znają języka polskiego.

Drugą grupę stanowią osoby, które osiedliły się w ówczesnej Jugosławii po II wojnie światowej. Są to w 99% procentach kobiety, które zawarły związki małżeńskie

slabo znana, zaś w Serbii istnieją dwie organizacje o charakterze polonijnym.

Pierwsza z nich to Towarzystwo Przyjaźni Serbsko - Polskiej obejmujące rejon belgradzki. Jego działalność sprowadza się praktycznie do spotkań o charakterze towarzyskim. TPSP jest bierną organizacją..

Druga organizacja prowadząca zinstytucjonalizowaną działalność o charakterze polonijnym to Centrum Poloniusz - Pegaz, formalnie działające pod tą nazwą od 2000 roku. Działalność osób skupionych wokół dawnej szkoły polonijnej, z której wyrosło Centrum ma dłuższą historię.

Do chwili zarejestrowania Centrum Poloniusz - Pegaz zajęcia

tury polskiej. Do takich należą np. Spotkania z Kulturą Polską, których pomysłodawcami i sześciokrotnymi organizatorami były osoby skupione wokół Centrum. Spotkania z Kulturą Polską stały się manifestacją, która na stałe weszła do kalendarza jesiennych wydarzeń kulturalnych. Programy Spotkań z Kulturą Polską są tak przygotowywane, by lokalna publiczność miała okazję do zapoznania się z różnymi segmentami kultury polskiej - do programu wchodzi bloki kulturalne: występy polskich artystów, wystawy itp., oświatowe, zawierające np. prezentację założeń reformy oświaty w Polsce, naukowe, obejmujące promocję publikacji naukowych - zarówno polskich, jak i tłumaczeń z języka polskiego, kulinarne - prezentację kuchni polskiej, degustacja polskich ciast itp. Jest to jedyna w Serbii i Czarnogórze masowa manifestacja stanowiąca przegląd dorobku kultury polskiej. Ponadto corocznie Centrum organizuje lub bierze udział w programach skierowanych do dzieci i młodzieży - są to np. Międzynarodowe Kluby Przyjaźni, podczas których młodzież serbska ma okazję zapoznać się ze zwyczajami ich rówieśników w Polsce, kiermasze z okazji Dnia Matki i Dnia Dziecka (są święta, których w Jugosławii się nie obchodzi), organizowanie prezentacji o Polsce przed przyjazdem dzieci z Polski - uczestników Festiwalu Kultury Dziecięcej „Radość Europy” itp.

Centrum Poloniusz stara się wspomagać wszelkie inicjatywy mające na celu zacieśnienie kontaktów między oboma krajami. Ostatnim namacalnym rezultatem takiej działalności jest podpisanie umowy o współpracy pomiędzy Powiatem Poddebice i Powiatem Golubiec. W ramach współpracy międzypowiatowej piętnastka dzieci polskiego pochodzenia wyjedzie na kolonie do Polski.

Z inicjatywy osób działających przy Centrum uruchomiono bibliotekę polską i mediotekę.

Białe masto (Belgrad) nad modrym Dunajem.

W ramach Centrum Poloniusz - Pegaz działa szkoła polonijna, do której obecnie uczęszcza 103 uczniów. Program nauczania obejmuje zajęcia z języka polskiego, historii Polski, geografii Polski, wychowania muzycznego (młodsze dzieci), elementów kultury i sztuki polskiej (starsze dzieci). Od dwóch lat prowadzony jest także kurs języka polskiego jako obcego dla najstarszej młodzieży - grupa początkująca i zaawansowana. (W tym miejscu musimy stwierdzić, że w praktyce lekcje języka polskiego we wszystkich grupach wiekowych mają charakter zajęć z języka polskiego jako obcego). Kadre stanowi 7 osób - wszyscy nauczyciele mają wykształcenie wyższe. Dwie z siedmiu nauczycielek same wywodzą się z małżeństw mieszanych.

Centrum Poloniusz - Pegaz posiada dwa oddziały: w Belgradzie oraz 20 km na południe od Belgradu w miejscowości Vrnjacka Banja.

Duże rozproszenie, niski stopień wykształcenia oraz brak samodzielności - na początku językowej i finansowej, później w większości przypadków nadal finansowej, mają bardzo duży wpływ na szybko postępujące procesy asymilacyjne - zarówno społeczne, jak i językowe. Niewystarczająco wykształcone poczucie tożsamości narodowej, kulturowej

i językowej sprawia, że Polaków zamieszkujących tereny Serbii cechuje bardzo silna dążność do pełnej integracji i asymilacji ze środowiskiem kraju zamieszkania.

Obserwuje się w ciągu ostatniego czasu wzrost liczby rodzin, które przysyłają dzieci na zajęcia języka polskiego oraz osób doskonalących swoją polszczyznę. Można to tłumaczyć faktem, że w związku z ogólnym położeniem, w jakim znalazła się Serbia i Czarnogóra i panującym kryzysem gospodarczym znajomość języka polskiego może stworzyć szansę wyjazdu do Polski i znalezienie tu pracy. Polska stała się dla Serbów i Czarnogórców symbolem lepszego życia i oknem na świat.

Należy podkreślić, że wszelkie akcje podejmowane przez członków polskiej zbiorowości w Serbii i Czarnogórze napotykały na niezwykle przychylny odbiór lokalnego środowiska. Polacy mieszkający w Serbii nigdy nie byli szykanowani z powodu swojego pochodzenia. Wręcz przeciwnie, jako naród Polacy cieszą się w Serbii ogólną sympatią, czego dowodem jest wspieranie i ich chętnie włączanie się do organizowania np. różnego rodzaju manifestacji kulturalnych.

DAGMARA LUKOWIC

DAGA@EUNET.YU

HTTP://WWW.POLONIA.ORG/

JUGOSLAWIA.HTM

Siedziba rządu Serbii.

z obywatelami jugosłowiańskimi i jako miejsce zamieszkania wybrały ówczesną Jugosławię. Ta część Polonii zwykła siebie nazywać „emigracją serc”.

Polska inteligencja zamieszkująca Serbię i Czarnogórę jest nieliczna. Poza nielicznymi wyjątkami nie ma Polaków na kierowniczych stanowiskach w strukturach administracyjnych i zawodowych, brak ich w kręgach artystycznych oraz naukowych. Nie istnieje tzw. polskie lobby.

Status społeczny i sytuację materialną Polaków zamieszkujących Serbię i Czarnogórę można określić jako słabą. W ostatnich latach kiedy znacznie wzrosła stopa bezrobocia (w pewnym momencie osiągnęła ponad 26%) tylko nieliczni Polacy mieli zatrudnienie.

W Serbii od 1999 roku ukazuje się czasopismo „Słowo YU - Polonii” - kwartalnik redagowany przez dziennikarzy amatorów. Jest to jedyna publikacja w języku polskim.

Aktywność tutejszej Polonii jest bardzo słaba i nie wykracza poza lokalne ramy. Nie ma organizacji o charakterze ogólnym.

Polonia czarnogórska jest bardzo

szkoły polonijnej odbywały się w pomieszczeniach Ambasady RP w Belgradzie. W 2000 roku stworzone zostały warunki, by szkoła opuściła pomieszczenia Ambasady RP w Belgradzie, które biorąc pod uwagę liczebność uczniów, pomieszczenia szkoły stawały się za ciasne. Pomoc finansowa, jaką szkoła od kilku lat otrzymuje ze Stowarzyszenia Wspólnota Polska umożliwiła wynajęcie własnego lokum, co było podstawowym wymogiem do zarejestrowania prowadzonej od 1989 roku działalności. Dnia 1.09.2000 roku tutejsze władze oficjalnie zarejestrowały Centrum Kształcenia Języków Obcych: Język Polski - „Centrum Poloniusz - Pegaz”. Zalegalizowanie działalności Centrum Poloniusz - Pegaz zbiegło się w czasie z demokratycznymi przemianami w Jugosławii, które miały miejsce 5.10.2000 roku. Własna siedziba i akt rejestracji umożliwiły poszerzenie zakresu działalności dawnej szkoły polonijnej oraz promocję i propagowanie tej działalności „na zewnątrz” tj. w kraju zamieszkania. Obok działalności oświatowej Centrum Poloniusz- Pegaz prowadzi działania na rzecz promocji kul-

W środku Dagmara Lukowic - Prezes Centrum Poloniusz, kierownik szkoły, z prawej Iwona Sobol Stojanowska - nauczyciel historii, z lewej Krysia - nauczyciel geografii.